

Zijne Excellentie
J.J. Atsma
Staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu
Ministerie van Infrastructuur en Milieu
Plesmanweg 1-6
2597 JG DEN HAAG

Briefnummer: 12/11.129/SJW/Man
Telefoonnummer: 070 3490439
Den Haag, 12 juli 2012

Excellentie,

Een jaar geleden boden onderstaande vijf partijen u namens het brede Nederlandse bedrijfsleven het advies aan over de toekomst van duurzaam inkopen. Wij adviseerden u ambitieuze duurzaamheidsdoelen te realiseren via dialoog met de markt en deden hiervoor 11 aanbevelingen. Het heeft ons verheugd dat het advies door u en de Tweede Kamer werd omarmd. Een jaar na het verschijnen van het advies constateren wij echter dat de uitvoering van het advies in de praktijk onvoldoende van de grond komt. Wij hebben onze zorgen recent uitgesproken in het OIM overleg Duurzaam Inkopen d.d. 7 juni 2012 onder leiding van de heer J.G.M. Alders. Wij willen die zorgen door middel van deze brief nogmaals benadrukken.

Alle betrokken partijen - zowel overheid als markt - zijn het er over eens dat doorpakken op duurzaam inkopen goed is voor de economie en de begroting. Inkopen op levensduurkosten leidt tot kostenefficiëntie voor de inkopende organisatie en door duurzaam in te kopen wordt nieuwe economische bedrijvigheid gestimuleerd. Hoewel de beleidsmatige randvoorwaarden voor effectief en efficiënt duurzaam inkopen met het advies zijn neergelegd, blijkt er (vooral nog) een te groot verschil tussen beleid en praktijk. Wij zien de diverse ministeries zeker activiteiten ontplooiën, maar tempo, coherentie en samenhang ontbreken. Tegelijkertijd schort het op het decentrale niveau aan bestuurlijk commitment of praktische know how. Tegen deze achtergrond maken wij ons zorgen over de in gang gezette afbouw van het programma richting 2014. Daarmee dreigt een desinvestering. Zonder concrete aanpassingen en uitwerking zal duurzaam inkopen blijven steken op het huidige niveau in plaats van een structureel onderdeel te worden van het totale inkoopproces.

Wij achten daarom een intensivering van de lopende implementatie-activiteiten voor de periode naar 2014 via een integrale aanpak en onder een stevig bestuurlijk commitment bij alle inkopende overheden van groot belang. Dit vraagt om een sterke aansturing vanuit de centrale overheid, die ook na 2014 nodig blijft. Wij adviseren u om de volgende zaken met prioriteit op te pakken.

1. Borg breed bestuurlijk draagvlak om duurzaam inkopen een volwassen onderdeel van overheidsinkoop te maken

- Wij steunen in beginsel het streven dat duurzaam inkopen na 2014 dermate ontwikkeld moet zijn, dat dit een regulier aspect is geworden van het inkoopproces. Dat sluit aan bij ons advies om verduurzaming 100% mee te nemen in alle fasen van het inkoopproces.
- Borging van het instrumentarium na 2014 vraagt om een aanpak op drie niveaus, die vooralsnog lijkt te ontbreken:
 - o Beleidsmatig: de stip aan de horizon qua duurzaamheidsdoelstellingen dient vastgesteld te worden zodat ondernemers zich daarop kunnen richten.
 - o Operationeel: vastgesteld dient te worden wat nodig is om professioneel opdrachtgeverschap en professioneel inkopen te realiseren, waarbij aangehaakt kan worden bij ingezette trajecten.
 - o Organisatorisch: belegd moet worden hoe en bij welke partijen de verantwoordelijkheid ligt voor criteriaontwikkeling als voor professionalisering van inkoop.
- De staatssecretaris dient zich helder uit te spreken over de vraag in welke mate het instrument duurzaam inkopen publiekelijk moet worden ingevuld en in welke mate en onder welke randvoorwaarden marktpartijen een rol kunnen spelen.
- Wij zijn van mening dat de overheid primair verantwoordelijk blijft voor haar eigen (duurzaam) inkoopbeleid. In de eerste plaats is de overheid zelf verantwoordelijk voor een doelmatige besteding van maatschappelijke gelden, in de tweede plaats dient het beleid aan te sluiten bij de eigen duurzaamheidsdoelstellingen en in de derde plaats is de markt erbij gebaat dat overheden op uniforme wijze hun aanbestedingen in de markt zetten. Een zekere centrale aansturing vanuit de overheid blijft dan ook noodzakelijk.
- De rol van marktpartijen ligt vooral op het vlak van stimuleren en faciliteren van de marktdialoog en het bijdragen aan de actualisatie van de criteriadocumenten. Netwerkorganisaties als De Groene Zaak, MVO Nederland en NEVI kunnen hierin een faciliterende rol spelen en brancheorganisaties en koplopers een inhoudelijke rol.

2. Zorg voor een heldere en samenhangende strategie en implementatie- en uitvoeringsagenda

- Het advies moet worden vertaald naar één integraal projectplan, waarbij elke vervolgactie voorzien is van een concreet doel en deadline en verantwoordelijke binnen de (rijks)overheid.
Dit plan moet worden ondersteund met een stevig communicatie- en implementatieplan naar alle relevante stakeholders, dat wil zeggen overheden en ondernemingen.
- Professionalisering van het inkoopproces vraagt een aanpak op twee niveaus: bewustwording en draagvlak creëren bij bestuurders en bewustwording en kennisontwikkeling bij inkopers. Op dit moment nemen wij waar dat veel bestuurders en inkopers onbekend zijn met het advies en de nieuwe inrichting van duurzaam inkopen omdat gerichte communicatie ontbreekt.
- Het Manifest Professioneel Duurzaam Inkopen dat de staatssecretaris recent aan alle decentrale overheden heeft gestuurd is een eerste stap om commitment te creëren bij bestuurders voor de nieuwe aanpak. Onduidelijk is of en hoe follow up wordt gegeven aan dit Manifest.

Dat hoort onderdeel te zijn van bovengenoemd communicatieplan. Overigens vinden wij het een gemiste kans dat de Staatssecretaris niet heeft aangesloten bij het Manifest Maatschappelijk Verantwoord Inkopen en Ondernemen dat reeds door vele bedrijven en diverse overheden is ondertekend en die zich daarbij verplicht hebben gesteld om zo duurzaam mogelijk in te kopen en hun best practices hierover te delen. We pleiten ervoor in de toekomst deze aansluiting alsnog tot stand te brengen.

- Inkopers dienen in de eerste plaats ondersteund te worden met heldere handvatten, waarvan een groot deel al op de PIANOo site te vinden zijn. Deze moeten worden aangevuld met handreikingen c.q. tools die de inkoper wegwijs maken hoe hij drempels ten aanzien van duurzaam inkopen kan slechten door het toepassen van EMVI, TCO en innovatieve aanbestedingstechnieken.
- Goed voorbeeld doet volgen. Er zijn al best practices waarbij het Rijk of een gemeente een grote stap vooruit hebben gezet. Door een aantal (10 of meer) aanbestedingen van het Rijk en van decentrale overheden als showcase te gebruiken, kunnen inkopers en bestuurders zien hoe het kan en wat het oplevert. Dit biedt tevens een wenkend perspectief voor de markt, waarbij ook de doorwerking en het (financieel) voordeel in de keten zichtbaar en geborgd wordt.
- Uiteindelijk staat of valt duurzaam inkopen met de kennis en kunde van de inkoopende organisaties. Daarom attenderen wij u graag op de aanpak in het Verenigd Koninkrijk, waar een chief procurement officer onder verantwoordelijkheid van het kabinet verantwoordelijk is voor een efficiënte en capabele inkoop voor de gehele overheid. Dat heeft een grote impuls gegeven aan het innovatiegericht inkopen terwijl tegelijkertijd enorme besparingen zijn gerealiseerd.

3. Realiseer zo spoedig mogelijk één loket voor (duurzaam) inkopen met een duidelijke toewijzing van taken en verantwoordelijkheden

- Inhoudelijk zijn diverse departementen en uitvoeringsorganisaties betrokken bij de aanbevelingen uit het Advies. Dat leidt tot overlap en versnippering. Wij bevelen aan dat er heldere afspraken worden gemaakt tussen de drie meest betrokken departementen over de taakverdeling (het ministerie van Binnenlandse Zaken, het ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie en het ministerie van Infrastructuur en Milieu) met een coördinerende rol voor het ministerie van Infrastructuur en Milieu.
- Die afspraken dienen toe te zien op de voornaamste aanbevelingen uit het advies, namelijk de professionalisering van de inkoop, in het bijzonder voor de overige overheden, het bevorderen van innovatie en duurzaamheid en tot slot duidelijkheid over de duurzaamheidsambitie en -doelstellingen.
- Het realiseren van een hoge duurzaamheidsambitie vraagt om toepassing van ambitieuze gunningscriteria in de praktijk. Een actuele en verbeterde criteriaset, waarin criteria worden vertaald naar doelniveau, helpt inkopers om dit op een goede wijze te doen en de criteria toekomstbestendig te maken.
- De ontsluiting van alle informatie naar decentrale overheden, overheidsorganisaties en private partijen dient via één onafhankelijk (digitaal) loket plaats te vinden, dat verbindingen legt met en tussen websites als Beter Duurzaam inkopen van PIANOo, metenvanduurzaamheid.nl van het ministerie VWS, duurzamegemeente.nl en de duurzaam inkopen dossiers van Europa-decentraal, NEVI en MVO Nederland.

Tot slot signaleren we een gestage uitbreiding van het Europese green public procurement policy waarvan elementen haaks staan op de benadering die we hier voorstaan. Graag dragen we met u gezamenlijk in Brussel de Nederlandse aanpak uit.

Vanzelfsprekend zijn we graag bereid dit toe te lichten en een verdere bijdrage te leveren.

Hoogachtend,

Namens VNO-NCW / MKB-Nederland

Namens MVO Nederland

drs. C. Oudshoorn
Directeur Beleid

L.W. Lageweg
Directeur

Namens NEVI

Namens De Groene Zaak

mr. J. W. van der Meer
Directeur

mw. drs. M.J.E. Hoek MBA
Directeur